

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

St. 6.

V Trstu 13. marca 1897.

Letnik I.

Meseca marca praznuje se še god teh-le slovanskih svetnikov, ki so v zadnji št. izostali po pomoti: 2. Milena, 4. Kazimir, 5. Danica, Bogomila, 8. Kosana, 10. Stana, 12. Božana.

Sestram.

Sodelujmo sestre drage
Za „Slovenko“ mlado dete;
Sodelujmo marno za njo
Vse, ki smo Slovenke vnete.

Saj je vsaki v duši vzrastla
Cvetka nežne domišljije;
Marsikteri je podaril
Stvarnik, — cvetko poezije.

Da! okinčajmo „Slovenko“...
Če so tudi cvetke male, —
Vendar cvetka pri cvetici
Da nam kmalu vence zale.

Daj ji Ti povesti nežne;
Daj ji Ti novele krasne,
Ti romane, Ti opise
In Ti pesmi rajsko-jasne.

Ljubav za „Slovenko“ mlado
Bode kmalu razcvetela,
In kot list deklet slovenskih
Bo — „Slovenka“ nam slovela!

Mirka.

Iz velikomestnega življenja.

Načrtal —S—

I.

V enem delu predmestja, kjer prebivajo najrevnejši delavci v malih, zadolhlih stanovanjih, je bivala obitelj srečna in zadovoljna v svojem siromaštvu. A dolgoletna bolezen je ugonobila reditelja družine, udova z malo si-

roto je ostala zapuščena. Primernege dela ali zasluzka ji ni bilo možno dobiti, glad pa se je oglašal vedno glasneje. Prisiljena je bila prositi pomoči od onih, ki so živeli v vsem izobilji, prisiljena, obračati se na milosrdje tujih ljudi. Vse življenje je prebila v revščini, a doslej ni bila nikdar še v položaju, da bi morala prosjačiti. Sila pa je dovedla ubogo udovo do tega. Šla je v mesto, obupno se ozirala po krasnih palačah, kjer bivajo mogotei in bogatini, ni jim zavidala njih inetja, njih sreče, želela si je le, da bi vsaj nekoliko, vsaj stotino od svojega preobilja podarili nji in njenim vrstnicam — kako bi bili hvaležni osrečeni ubožci!

Ljudstvo je kar trumoma prihajalo mimo nje: hoteli so po opravkih, dasi je bila nedelja; vsak zamišljen v svoje skrbi in svoje opravilo. Opazil je ni nikdo, ali vsaj pobrinil se ni nikdo zanjo, niti za dete, ki je stozalo drobni ročici k materi. Tako je dospela do cerkve, uprav ob času, ko je dohajala gospoda k slovesni veliki maši. Malokdo iz pobožnosti, marsikdo, da čuje izborno petje in glasbo, da razkazuje in občuduje toalete, da se ondi snide s znancem ali znanko.

V elegantni kočiji privede se bogato opravljena gospa. To hoče poprositi milodara, morda bogato obdari ubožico ter jo vsaj za par dni otme gladu. Komaj izusti prosilka prve besede, nagubanči se poprej sladko se smehljajoči obraz, zaničevalen pogled iz bistrih očij jo zadene, „nesramna vlačuga“ zasikajo drobne ustica in gospa šumi v cerkev — k molitvi, k daritvi.

K poniževalnemu prosjačenju namesto sočutja še sramotenje, namesto usmiljenja, zaničevanje! Preveč je to za ubogo materino srce. Kupa trpljenja ji ni bila nikdar tako grenka kakor v tem trenutku. „Ako med ljudmi ne najdem usmiljenja, bodi mi Bog milostljiv“, šepče ter se hitro odpravi proč, daleč proč od otožnega mesta.

Dunava, ki vali svoje sinje valove blizo prestolice v hitrem teku proti črnemu morju, je bila že marsikakemu obupancu hladen grob, kjer si je utopil žalost in gorjé. Tako je našla tudi ubožica z otrokom ondi rešitev

nadlog. Jeden proletarec več ali manj. Kdo praša po tem? A vendar — je li tudi tako brez pomena vprašanje: Kdo je zakrivil to gorjé, kdo ima ta greh na svoji vesti?

II.

V mali, od vročine in tobakovega dima zadohli sobici predmestne gostilne sedi velika družba možkih in ženskih vsi v črni, žalni obleki. Govorica in kretanje razodeva male obrtnike. Kriče kar vsi vprek, tako da skoro nikdo ne razume drugzega v tem vrišču. Slednjič se posreči debelušastemu možakarju, da pomiri družbo in prične z globokim glasom pripovedovati slabe šale in stare dovtipe, ki pa še vedno prouzročajo gromovit smeh. Le sosedinji se ne dasta motiti, preresetavata obleke in nakitja raznih znank in se kosata v tem, katera bolj pozabavlja skupnim prijateljicam. V tem pokliče nekdo vnovič piva, drugi vina, tretji jedila, in tako mineva v veselem pogovoru in trušu ura za uro. Krčmar pride pozdravljat družbo, ji ponuja duhana in prisede, pričeniš govorniki o umrlem, katerega so baš zagrebli; govornica razplete se o njegovi bolezni, potem o življenju v občé. Pri tem se dokaže, da jim ni znan rek „de mortuis nil nisi bene“, pa saj tudi nikdo od njih ne zna latinščine! In vendar zagotavlja ta, da mu je bil najboljši prijatelj, oni, da mu je bil najljubši znanec. Nemi opazovalec pa, ki je vse videl in slišal, mora si pač misliti: je li to ljudstvo res tako brez srca in čustva, da se po pogrebu tako raduje — jeli res prijateljstvo le prazna beseda, — da je nosi le na jeziku, in ne tudi v srcu? Veselje in žalost bi se sicer vendar ne moglo tako družiti in jednati; a tudi vsaj navidezno bi se čuvali takega ravnanja, ker bi se jim moralo uže instinktivno zdeti neprimerno in nedostojno.

Ostavljena.

(Národne pesni.

1.

Rože, oj rudeče rože,
Mojega vrtička kras,
Le dišite, le cvetite,
Saj obseva solnce vas.

Tudi jaz sem nekđaj cvela
Kot na gredi rožica,
Kar pa on je šel po svetu,
Vela mrem ubožica.

2.

Pojte, ptičice, veselo,
Pojte pesnice sladke,
Tudi jaz sem nekđaj pela
Vsa vesela kakor vé.

Ko pa dragi mi je prešel,
Pesni vse so prešle ž njim,
Le srcé mi je ostalo,
Da ubožica trpim.

3.

Oj sijaj, oj sijaj mi, solnce zlató,
Mračí se po polji, meglé se vijó!
„Kako-li pregnalo meglé bi in mrak,
Če siv in težak me zakriva oblak“.

Ujasni mi čelo, ti drobno srcé,
Preženi žal mislij mi roj iz glavé!
„Kako razvedrim ti naj mračno glavó,
Ko črne sem žalosti polno samó?“

Kuzimír pl. Radič.

Zabavna črtica.

Z velikim darom odlikoval je Stvarnik človeka pred živaljo z darom jezika, a vendar nanese življenje dostikrat tako, da nam v razkritje naše duše ne zadošča živa beseda ali pa se je ne smemo posluževati... Te nedostatke znal si je pa ublažiti človeški duh posluževaje se lepim umetnostij, tako da si je n. pr. osvojil godbo in petje za pravi pravcati jezik svojega srca. Vsa čast pa v tej stroki ljubezni, katera je nedosežna v iznajdljivosti sredstev v dosego zaželjenih smotrov. Saj poje pesem, da je bil Bog zapovedal vsem strastem, naj pridejo na izpit, kako služijo ljudem. Ljubav sicer ni dobila odlike, a v pesmi pravi:

Glavico pa ljubav pobesi
In prostodušno se uda;
Pomagati pač vselej ve si,
Računati pa najmanj zna.

Ali je še dandanes tako naivna, prepuččam v raziskavo in sodbo slovenskim mladenkam, kar se pa dostaje trditve „Pomagati pač vselej ve si“, netrebamo sicer nobenih dokazov, a omenim naj le nekatera znamenja, s kojimi govori ljubav z ljubavjo. Najvažnejšo ulogo pač igra cvetica, častno mesto zavzema naš „zelen rožmarin“, ki „ima svoj duh, naj bo zelen ali pa suh“, simbol nevenljive zvestobe. Potočnice — nemške spominčice — pa naš narod ne pozna v pomenu „Vergissmeinnicht“, saj kolikor je znano meni, ki sem zrasla in delujem med narodom. Štiri ali večperesna deteljica je tudi v narodu priljubljena za nežen pozdrav. Dekle jo da pri slovesu skrivši fantu, to je, da on nič ne ve, to mu je srečenosno, kakor je sploh večperesna deteljica znamenje sreče.

Pa kaj še čem naštevati več cvetic? Mlada bralka, saj sama najbolj veš, koliko pisem z najrazličnejšimi „botaničnimi gesli“ šlo je skoz tvoje roke, kolikrat poskušala si na sprehodih v svojej mladostnej naivnosti in lahkovestnosti z znano cvetico: me ljubi, me snubi, me vara itd....

Z manjšo naklonjenostjo ponaša se takozvana „Markensprache“. Znamka je na različnih mestih zavitka in v različnih legah bogatega pomena. Ravno tako dežnik, ki se nosi lahko na najrazličnejše načine.

Velicega pomena je pa osobito na plesih... pahljača. Po hitrejem ali mirnejem pahljanji sodi se lahko na tre

ofcet, ženitvovanje.	pucati, osnažiti.
ofer, darovanje.	pufer (pri železniškem vozu)
oferten, gizdav.	buháč.
ofert, napuh.	pukelj, grba.
orenga, red.	purfelj, smodnik.
oširati (konja), opraviti.	purgermajster, župan.
Packa, madež.	pušeljc, šopek.
pajnhof, kolodvor.	Rajf, obroč.
pakelc (punkelj), zveženj.	rajfenk, dimnik.
pankeljc, trak.	rajfenkirar, dimnikar.
panorama, svetozor.	rajtati, računati.
papendekel, lepenka.	rajža, pot.
partecetelj, osmrtnica.	ravbar, ropar.
paver, kmet.	ravfati, rovati se.
pavola, bombaž.	regeljca, pravilo.
pecirk, okraj.	regirati, vladati.
pecirkhauptman, okrajni glav- var.	regulator, ravnalec.
pedenarca, postrežnica.	rendezvous, sestanek.
pedenati, streči.	ribežen, strgalnik.
pedentar, sluga, strežaj.	ribati, strgati.
peglati, likati, gladiti.	ringeljšpil, vertiljka.
peglezen, likalnik.	rihta, sodnija, jed.
percajt, zgodaj.	rihter, sodnik.
penzelj, čopič.	rihtati, ravnati.
peštelati, naročiti.	rihtik, prav.
pild, podoba.	rinka, prstan, obroček.
pir, pivo.	rištetenga, oprava.
plàc, trg.	riteršporn, ostrožnica.
plajšteft (glej blajštift).	rom, okvir.
pôs, potni list.	ror, cev.
povšter, blazina.	rostbratelj, bržrla.
prajzelberen, močičevje.	rukati, trgati, rovati.
praktikant, vežbenik.	Servet, prtič.
prata, pečenka.	sofler, šepetalec.
platelj, list.	soldat, vojak.
pob (poba), fant.	šac, zaklad.
poden, tlak.	šacati, ceniti.
pogen, pola.	sajba, šipa.
pogirvati, zahtevati.	šajtrga, samokolnica.
polbirar, brivec.	šalca, skledica.
polbirati, briti, obriti.	šefla, zajemalka.
polken, stemnice.	šekast, lisast.
pôn, železnica.	šenkati, podariti.
preša, stiskalnica.	šikoven, pripraven.
priftošeli, denarnik, listnica.	šilkrota, želva.
prif, pismo.	šimfati, zmerjati.
priftrigar, pismonoša (listár)	šintar, konjederec.
prond, prisad.	škatlja, zaklopnica.
pruh, kamnolom, kila.	šlegel, stegno.
pucati, znažiti.	šlingati, prepletati.

Pride še.

Ironija.

Bil je to nenavaden prizor.

Sedel je pred glasovirjem kakor sivolas, siromašno oblečen delavec, zopet po doljih tridesetih letih. . .

Oj, da bi ga mogla tako naslikati!

Igral je; kaj, ne vem. . . Se žuljavimi rokami je udarjal ob tipke in v sanje zatopljen, nemo zrl pred se.

Po bledem, nagubanem lici prelivala se je bolestna rudečica, glava se mu je zibala v taktu, tako, da so se mu vsuli dolgi sivi kodri preko čela in preko očíj. . . . A on tega uže več zapazil ni, oči je imel zaprte. . . .

Melodija segala mi je globoko v dušo, in misli so mi uhajale nazaj, nazaj v prošle čase, katerih nisem preživela jaz. . . Hladno me je spreletavalo po životu. Turbni zvoki pa so mi zveneli na uho, kakor votlo ječanje in potlej kakor otožno, v daljavi se izgublajoče tožbe. . .

Gledala sem ga nepremično; on se je pa smehljaj in mirno igral naprej. . . Je bil li to porog obupa ali nasmeh srčnega miru?

Ne vem. . . Lahneje in lahneje donela je melodija in se naposled popolnoma izgubila.

Pogledal me je hvaležno, solzé se, nasmehnila sva se oba. In šel je. . .

Bil je nekoč učitelj, postal manj, še manj: rudar in sedaj. . . . Pravijo, da je duševno bolan, da je bil nekoč zelo nesrečen. Ko sem ga vprašala indiskretno zakaj? tedaj se je nasmehnil, tako čudno, tako neizrecno čudno in vedela sem, da je bil to smeh — ironije.

Viola.

Iz velikomestnega življenja.

Načrtal — S—

III.

Zakaj plačeš mlada, lepa ženska ob zibki svojega prvorojenca? Mala, siromašna je sicer tvoja sobica, a priča nam o marljivem, poštenem delovanju. — Solnce sije tako žarko na zemljo, ki se je nakitila z vsem lepim novim pomladanskim cvetjem, da se pač uzradosti čloško srce, a tebe ne predrami iz žalja. Niti trkanja na vrata ne čuješ, komaj zapaziš, da se otvoré in da stopi v sobo lep, mlad, bogato opravljen gospod. Zakaj ne odzdraviš, zakaj se ne zmeniš za prišleca?

„Ana, še jedenkrat, zadnjič pridem. Odpusti, a izpoznavaj, da ni mogoče drugače. Kar je bilo, bodi nama kakor sladke sanje. Vsaj tega ne smeš in ne moreš zahtevati, da zaigram vso svojo srečo, da odstopim od bogate ženitve, da si uničim svojo bodočnost. Skrbeti hočem za te in za otroka, a ločiti se morava.“

Seveda, njegova sreča in prihodnost to zahteva. A kaj je vprašala ona po svoji sreči, po svoji bodočnosti, ko se mu je udala — zaupala je le na njega in ga ljubila. . .

Bridko se zaihtiš, mrzlo mu podaš desnico ter

praviš: „Denarja mi ne ponujaj! Ako sem grešila, zgodilo se je samo iz ljubezni in težko se pokorim za to. Da, sanjala sem, a sedaj sem se prebudila in občutim prevaro življenja. Bodi srečen, ako utegneš, zame je sreča odmrta“. Čez nekoliko dnij sta si prisezla ženin in nevesta pred altarjem večno zvestobo. Sorodniki in znanci so čestitali novoporočenima, ki sta bila videti vsa v blaženstvu. Kdo vé, nili spremljala moža podoba bivše ljubice kot svareča in kazneča prikazen v življenje?

IV.

V cerkvi se vrši slovesna poroka. Obilo sorodnikov in znancev novoporočenih, nešteta množica radovednih gledalcev napolnila je svetišče. Ob stebru pri urodu sloni bleda, ubožna žena, malo dekletce drži ob roci, dojenčka ima v naročju. Na obrazu se ji bere strast, jeza in obup. Nepremično zre pred oltar, kjer se je baš završil cerkveni običaj in od koder se svatje v dolgi vrsti pomičejo skozi cerkev k izhodu. Tedaj se prerije v prve vrste gledalcev, in ko pride mimo ženin z nevesto, zagrozi mu in zakriči: „Bodi proklet“. Osvetila se je, osramotila njega, a še mnogo bolj sebe. — Ljudje se spogledavajo, šepečejo, posmehujejo ali groze . . . a hipna razburjenost se kmalo poleže, saj ji je uzrok precej navaden. — In ta hip je morda ostrupil vso srečo mladi ženi, — morda, kajti kdo ve, je li njena vest čista?

V.

Sredi trga se je nabrala velika množica krog ubogega starca, ki se je obnemogel zgrudil na tla. Ko ga zopet pripravijo k zavesti, prične pripovedovati, da ga je glad in obnemoglost vsled tega tako prevzela, da so mu izginile moči in zavest. Starčeve solze ganile so množico. Hitro prično nabirati v njegov klobuk milodare, večinoma podajejo drobiž, le malo kdo se hitro zmuza od tod. Precejšnja svotica se mu uroči. Tedaj pa pravi neki prišlec, ko začuje, kaj se je pripetilo: „Ne dajte se begati sleparjem; jaz sem uže večkrat naletel na ljudi, ki na tak način s simulacijo vzbujajo sočutje in si pridobivajo novce“. Ljudje oporekajo temu, nekateri mu vender le priterjujejo. Saj je zlasti v velikem mestu dosti sleparjev, ki izkoriščajo sočutje drugih. In tako tudi ne vemo, je li omenjeni starček zavžil milodare in so okrepčal vsaj za prvo silo in nekaj dni, — ali pa je ob bližnjem vogalu ponovil svoj manevar.

Književnost in umetnost.

Žena — književnica v Carigradu. Slovenke si ne moremo niti misliti, da bi bila kakova slavna pesnikinja ali v obče književnica na razupitej, na pol barbarski turški zemlji, kjer je žena že prava sužnja. In vendar je tudi tam takovih žen. Zastonj vse zatiranje; ako je Stvarnik podelil tak izreden dar, ne morejo ga ovirati, ne morejo zabraniti niti na turški zemlji, da bi ne prišel na dan.

Sarajevska „Nada“ piše: „Ni naroda na svetu,

katerega je obsjalo solnce prosvete, da bi ne rodil vsaj nekaterih žen, ki bi se izkazale na književnem polju. V starem veku so prizori redki. Edini grški narod more se ponašati z nekateri učenimi ženami, a na čelu vseh stoji glasovita pesnikinja Safo.

V srednjem veku je rodil kulturni arabski narod več žen, ki so zavzele odlično mesto ne samo kakor pesnikinje ampak tudi kakor naobražene glavice v zgodovini arabske književnosti. Od vseh vej arabskega naroda pripravil je oni v Španji največ žen za pesniški in književni poklic. Največja arabska pesnikinja Hansa je živel v VII. stoletju. Koliko važnosti so polagali Arabci v Andaluziji na vzgojo svojih hčer, svedočijo nam imena: Ajiša Elbanija, Ajiša Elkurtubijeva, Lubna, Hatica, ki je napisala obsežno delo o muziki i. dr. vse te so visoko učene pesnikinje in pisateljice. Merjem je za vladanja Hakema II. predavala arabsko književnost na visoki šoli v Sevilji in vzgojila mnogo učencev in učenk, katere s ponosom omenja zgodovina arabske književnosti.

Za Arabkami so Perzijanke. Tudi v perzijski literaturi je več učenih žen, med katerimi so osobito: Zubini Nisa in Sala Hatim.

V teh so se vzgledovale Turkinje. Kakor prve turške pesnikinje nam bilježi zgodovina: Zejnebu in Mihrijo. Obe ste živele pred štirimi stoletji za vladanja Mehmeda II. Vzporedno se Zejnebu moreta postaviti poznejši pesnikinji iz XVII. stoletja Ajišejji Nuba in Fitnet. Razven teh imajo Turki še cel niz pesnikinj, med katerimi osobito Ani, Safvet in Lejla. Koliko je meni znano, dala je tudi Hercegovina turški književnosti dve pesnikinji — dve unukinji glasovitega Ali paše Stočevića po imenu Nasiba in Habiba. Pravijo, da je bila Habiba visoko naobražena.

No, tudi današnje Turkinje so vredne, da se na nje ozira učeni svet, nekatere radi osobite izobrazbe, a druge radi posebnega dara. One se ne omejuje le na spoznavanje Iztoka, ampak za vse vedo in proučavajo, kar je na zapadu. Mnoge med njimi govore, čitajo in pišejo razven iztočnih jezikov tudi dva ali tri evropske jezike. Nekatero pišejo celo v francoskem jeziku. Mislim in trdno verujem, da Alija je na odličnem mestu med modernimi evropskimi pisateljicami, ker njena dela kažejo, da ima velik dar in visoko naobrazbo. Nekatera dela so prevedena tudi na francoski jezik, n. pr.: „Les Musulmanes contemporaines“, Paris, Lemerre edit. V Evropi se je sumilo, ali res to ona piše, ali ne kdo drugi?

Na to je vstal glasoviti turški učenjak Ahmed Midhat ter dokazal, da ona piše vse sama brez nikake pomoči in, da se turška knjiga nadeja od nje še mnogih del, katera ponese njen glas po Evropi.

Za lep primer učenosti in večšega peresa mladih turkinj prevel je Nadin sotrudnik beg Bašagić članek od Remzije hanume, tiskan nedavno v Ikdamu. Prevajalec se nadeja, da ta člančič razbistri pojme o turških ženah in da obrne pozornost čitateljev na musulmanke, o katerih se je dozdej znalo le malo.

Ker bi utegnil članek zanimati tudi naše Slovenke, prinesemo ga morebiti prihodnjič v prevodu. Videle bodo

In vihra pleše nad teboj snežena,
In srce sapá ti mori ledena?

Zavita v gost si mrak, kot v plašč mrtvaški;

A krog vse hrup in vrišč in boj orjaški.

Iz nedrij tvojih rójene ti sile

Srdite vse so v te se obrnile!

A jaz iz sobe temne, osaméle

Osupel, plah poslušam boje smele.

V skromni peči plam vrši, priskeče,

A srce v prsih vzbúnjeno trepeče.

In črne misli švigajo mi v glavi,

Budé občutki divji se, nezdravi.

A zunaj sile bijejo se hrupno,

In njim odziva srce se obupno.

Življenje, ah, življenje naše! ni-li

Podobno zunaj tam besnečej sili? . . .

In premišlujem čudno to življenje,

Ves srd, vse boje, vse njega trpljenje.

In slika, slika bujna domišljija,

In za prizorom mi prizor razvija;

A barve temne vse so, sence črne:

Utis — utis bolesti neizmerne!

Jaz motrim, mislim; in nad ménojo pluje

Obup in mrak! . . . V peči plam vgasuje!

Iz kotov vstaja in se vzpenja tema,

In neprozorna megla me objema.

Gubé se misli, križajo se čudno;

Mračí se vid, okó se sklepa trudno! . . .

Šumí, šnmí v noč nevihte jeza,

In duh se v nezavednost mi pogreza!

Z a m e j s k i.

Iz velikomestnega življenja.

Načrtal — S —

VI.

Na cesti se je zbrala precejšnja tolpa ljudi krog malega dekletca, ki se ihti in plače, da bi se je kamen usmilil. Poprašujejo jo, kaj se ji je pripetilo, in tedaj jim pove, da je dobila od matere desetico, da kaj nakupi, a zdaj jo je izgubila ter je ne more najti, tako pa se ne upa priti domov, ker bo ostro kaznovana. Ta in oni zgomiza z rameni, ta ali oni jo pomiluje, jo kara, zakaj je tako nepredvidna, ali jo tolaži, da se bo novce uže našel, ako ga pridno išče. Dekle pa se ne zmeni za nobeno stvar, temveč le joče in tarna. Tedaj poseže milosrdnik v žep ter ji potisne par soldov v roke, drugi posnemajo njegov izgled, v kratkem nabere si mnogo več, nego je znašala izguba. Tedaj pa steče, ne ozrši in ne zahvalivši se, v bližnjo ulico. Tam jo uže pričakuje razdrapaná ženska, divjega obraza, zabuhlih očij, pravi

tip žganjarice. „Daj sem kar si nabrala, kar so ti dali neumni ljudje, in gorje ti, če mi kak krajecar utajiš“. Dekle se zadržteče, odpre pest in izroči materi nabrano miloščino; nabrano po lokavosti, v katero zlorablja in prisiljuje mati svoje dete. — Tako se ono v zorni mladosti priučí lagati, hliniti, slepariti, izgubi ves čút časti poštenja. Kaj čuda, da iz nje ne postane nič drugega, nego vlačuga, ki se živi s tem, da samo sebe prodaja? — Saj ne vidi in ne sliši nič dobrega, nič lepega; doma prepír in zdražbo, v žganjariji prepír in preklinjevanje; — šola, katero bode itak kolikor le možno zanemarjala, ne more ji podati za življenje blažilnega in krepilnega nauka, ako se ji je uže popreje ostrupilo in uničilo. To je duševni umor, mnogo hujši in strašnejši od telesnega. In dasi se javlja v obče redko, vendar je tudi to in ako bi se javilo le jeden sam pot, žalostno in obžalovanja vredno.

VII.

V elegantnem fijakerji pripeljeta se v prijaznem pomenku pred deželnosodniško palačo dva gospoda. — Ljudstvo, ki vrvi po opravkih po cesti mimo te hiše, ju niti ne opazi; a ako ju tudi slučajno kdo pogleda, gotovo si misli, da sta to kaka višja uradnika ali odvetnika ali sploh veljavnejša moža, ki imata ondi kaj opravila. Kdo bi tudi sumil, ako ju ne pozna po licu, da je baš policijski uradnik spremil v ječo v veliki, bogataški družbi dobroznanega, čislanege bankirja, ki je poneveril stotisoče in katerega je dosegla pravica.

Pred oči pa mi stopi slika iz bližnjega malega mesta. Po glavnem trgu vodijo žandarmi uklenjenega moža; srd in sramota sta mu porudečila lice; srpo zré pred se, kakor bi ne videl, kako postajajo sprehajalci po cesti in se ozirajo za njim — zaničljivo in sovražno; kakor bi ne slišal vrišča za njim se v tolpah podečih dečakov in ne čul zasmehljivih opazk srečujočega ljudstva. A zakaj ga tirajo orožniki pred sodnijo? Obtožen in osumljen je tatvine, in zato mora v zapor, da se kaznuje za zločinstvo. — A ako se mu posreči dokazati nedolžnost, ako ga sodnik oprostí, uverjen, da ni zakrivil ničesar? Nu, potem pridobi zopet prostost; a da bi ga potem vodili skozi mesto v sprevedu, očitno pokazujočim njegovo nedolžnost ter popravljujočim tako po nezasluženem pretrpljeno sramoto, — kdo bi kaj takega zahteval, kdo bi samo upošteval kakor nekaj pravičnega za — ubogega proletarijca!

VIII.

V živih, prepričevalnih besedah riše govornik zbranimu mnogoštevilnemu občinstvu — delavcem in težakom kako neznosna je njih beda, kako jih podjetniki izkoriščajo in uklepajo v sužnost. V istini, krasne ideje o zboljšanju njih težkega stanja. A pomočki v dosego tega? Oni niso taki, da bi jih trezen in misleč človek odobral, kajti ne le, da ne dosežejo svojega smotra, fanatizujejo množice, kalé ji razsodbo in vodijo jo dostikrat na napačna nezakonita pota, s tem pa le oslabé ves utis in otujijo simpatije. — A tudi tu bi se izgovarjal go-

vornik, češ, da je uverjen o svoji stvari, da mora v življenju itak zadovoljiti se z dosego malega, a da ne sme biti preskromen, ker se sicer povsem zanemarja. — Slušatelj je torej uverjen, da govornika vodi jedino le ljubezen do stvari, sočutstvo do trpečih bratov, prepričanje o pravičnosti svojih idej. Uverjen je, da on žrtvuje temn svojemu poklicu čas, zmožnosti, vse kar ima, da živi skromno le s tem, kar si prisluži s svojim umom ali svojo dlanjo.

Po končanem zborovanju zberó se vodje v posebno družbo. Tu ne opaziš ničesar o oni revščini, o kateri se je popreje tolikanj govorilo; tu misliš, da si zašel v družbo onih odrtnikov, katerim se je popreje pridigovalo in prisegalo sovraštvo in boj. — Na mizi so najizbranjejša jedila, peneci šampanjec blesti se v kozarcih in da družba ni preosamljena, predolgočasna, skrbi ono „večno ženstvo“, ki nikdar ne primanjkuje pri takih slovesnostih. Da, tudi vodje ljudstva znajo ceniti življenje, tudi oni upoštevajo, da je denar moč, in denar, onega dobivajo — v plačilo za svoj trud, iz sklada, ki se steka iz doneskov ubozege, zatiranega ljudstva, komur so voditelji in zagovorniki. Pripoznamo radi delo in zasluge teh mož, ali da oni ne zavračajo takega plačila za svoje delovanje, to je, kar utemeljuje mnenje sovražnikov o njih neistinitosti in neiskrenosti.

Slike iz Venecije.

Spisala Mária.

1. **Piazza San Marco.** Sčep je priplaval nad „Rivo degli Schiavoni“ in obstal radovedno na „Piazzetti“, da bi videl, kakov bi bil njega učinek na stoletne otemnele stebre mogočnih palač.

V njega svetlobi se pač blesté svetli križi na cerkvi Sv. Marka in tudi visokemu zvoniku obseva visoko glavo, toda do sem doli ne prodré njega svetloba! tu migljá brez števila lučij in kakor pred solncem se izgublja sedaj mesečina in plava tam nad nami le zaradi „lepšega“, da spopolnjuje čarobno sliko.

Zaljubljena arija, katero igra orkester sredi trga, sili v sreč mnoga nepopisna čustva in srečna množica, ki je pustila žalosti in vsakdanje skrbi doma, pomika se tod kakor po velikanski, elegantni, plesni dvorani. Nasmeh na ustnih in v očeh, tihi šepet in glasnejše čivkanje živahnih črnih Italijank, svetle slikovite barve njihov oblik, vse to privabi tudi tujcu nasmeh na ustna in ga zaziblje v prijetne sanje. V onem življenji gibanji, smehljanji ob nebriznem čivkanji veselih mladih ljudi, ob zvokih sladko — tožnih melodij, ob prirodnih in umetni lepoti prenese starčkovega duha v davno minole srečne dni, da se smehlja pomlajen in zadovoljen; nesrečnež pozablja svoje nesreče, črnogledi obupnež se pa navdaja z upom blažjih, lepših dni, dokler se v svoji sobi ne zave i starček i nesrečnež ter obupnež, da je bil samo krasnega večera — na trgu sv. Marka!

2. Palazzo ducale.

Pozdravlja nas le otli jek
Posetnike neznane.

Aškerc.

Tiho govoreč, kakor bi se bali, da koga ne vzbudimo, prehajali smo iz dvorane v dvorano, kjer so v velikanskih prostorih otlo odmevali naši koraki. Tu niti govoriti ne more se mnogo, kajti časi, davni časi, dogodki razni in grozni podé se pred očmi med tem, ko zgovorni cicerone kaže levovo žrelo, dvorane „del consiglio dei dieci“, „del consiglio maggiore“, „dei tre“ in mi občudujemo divne slike, med katerimi velikanski deli „veselje v nebesih“ in „poslednja sodba“ in ko nas potem cicerone vodi po ozkih stopnicah gledat mrzle, temne, tesne ječe, kjer je izginilo sto in sto ljudi, ko vzdihnemo nehote i mi vide „il ponte dei sospiri“, tedaj ne moremo drugači, nego da mislimo, kako čuden pojem so morali imeti oni grozoviteži o „Poslednji sodbi“ in nebesih, ki so jim bila vendar dan na dan vprizorena takó čudovito lepo...

3. Riva degli Schiavoni in Canal grande.

Pred „Giardini pubblici“ stopimo na ladjico, katero Benečani imenujejo: ferrovia, tramvay ali vaporino in ki prevaža ljudi, kakor po naših mestih tramvay s konji, vstavlja se po gostih postajah. Urno begajo pred nami v solnci visoke hiše po „Rivi“ in „Riva“ sama se svojimi stopnicami navzgor in navzdol in sé svojimi mosti beži takó naglo, kakor bi se sramovala tu v solčni Italiji svojega imena, katero mora vendar nositi po vsej pravici.

Slikovite gondole in parniki švigajo sem ter tja previdno, varno in naglo drug tik družega, valovi pljuskaajo dobrovoljno; za gondolami in ladjami pa se beli in peni v dolgem sledu morje, dokler ne dobi zopet svoje modro-zelene barve.

Ljudje domači in tuji odhajajo in prihajajo, ko postaja ladija pol minute ob postajah; velike „balanke“ (10 centezimov) cvenkajo iz potnikovih v sprevednikove roke ob vsaki postaji. Turek, Srb, Nmec, Francoz, Anglež meša se tu med rodnimi Italijani. Po Canalu grande so postaje sedaj na desnem sedaj na levem bregu, kjer odhajajo in prihajajo bogati in ubogi, stari in mladi, možje in žene, kdor le plača 10 centezimov. Ob straneh se dvigajo poslopja, kakor bi bila pričarana vzrasla iz vode, poslopja stara, zidana v raznih slogih, hiše temne ter palače z bogatimi vhodi ob mramornatih stebrih. Nasproti mi sedita Srb-trgovec v svoji rudeči čepici in duhovnik — Slovenec. Pogovarjata se o čudesih beneških, o šegah in slednjic o raznih jezicah, ki se slišijo tod, „Vse se tukaj sliši govoriti“, pravi duhovnik, vendar menim, da mi dva lahko govoriva brez skrbi, jezika najiniga bi pač nihče tu ne umel rekši, pogleda vse potnike od desne proti levi. Ker nisem se mogla izdati drugače — govorili smo le italijanski — izstopim pri prvi postaji ter gredé mimo njih pravim: „Prosim dovoljenja!“ Dolgo sta gledala smeje se za mano, dokler ju ni skrill nov ovinek v zavesti, da je nekdo umel njiju govoricu tudi v Canalu grande!
(Pride še.)

baš takó v pristop na teraso in vstop v salon ter za kopelj z obleko.

Sedele smo tam v pesku, kjer je bila voda nizka, vpirajoč se trdno z rokama ob tla ter pustile, da so se valovi zaganjali v nas, visoko čez glavo skakajoči, preobračali nas, kakor dela vetrič z mehkim puhom. Gledale smo od daleč bližajoči se val, vprle se varneje in zakrohotala, ko se je daleč tam za nami pobil v pečine. V sredi, kjer ni nobene meje med moškimi in ženskim oddelkom, plaval je mladenič nestrpno in nepremično zroč na breg. Ko mu je val zalil obličje, spral si je urno oči ter stal na površji in se komaj vidno premikal. — Obraz se mu zjasni, oči vzplamte, mlada črnka vrže se v vodo ter splava urno kakor riba tja do njega. Pozdrav, srečen smehlaj in obrneta se plavajoča tja daleč v morje, visoki valovi ju zakrivajo našim očem in le redko je videti njuni glavi zdaj više, zdaj niže kakor dve pičici v peneh valovih...

V salonu svira orkester, zraven salona je soba, kjer se piše čita, posluša, razgovarja, kakor kdo hoče. S terase vidijo se na levi, na desni in daleč tja naprej v morje male pičice — glave kopajočih se ljudi. Vzkliki, kriki in viki se razlegajo iz vode od najvišjega soprana do najnižjega basa vsakokrat ko zabučí morje ko se vzdigne velik, peneč val.

Na terasi se govori, smeje in — krepča. Turek se sili sé svojim novim tovarišem govoriti italijansko, Nemeč govori vse glagole na are, ere in ire, kakor jih je morda našel v slovarji; domačinci govoré svoj benečanski dja-
lekt, še bolj pa pravilni svoj jezik. Slišiš razpravljati o umetnosti, govoriti o modi, opravljati, hvaliti, čuditi in ko se vračaš, ne vidiš ne v tramvaji, ne v parniku nezadovoljnega obraza; vse je veselo, vse srečno, vse takó simpatično in lepo, kakor je lep kraj, voznja, voda in jasno nebo. Lahki dovtipi, laskavi pokloni, lehkomišljene fraze zde se ti tako umestne, da si v teh ljudeh še ne moreš misliti resnega, premišljenega pogovora. Vse idealno, fantastično, lahko kakor je idealno, fantastično njih mesto in njih morje. —

UTRINKI.

1.

Nikoli vere v lastno svojo moč ne zgubi
In upaj, dokler v prsih bije ti srce!
Vkljub svetu pustemu uzore svoje ljubi,
Srce pa ne nadvlada naj... nikdar... glave!

2.

Med srcem in glavó nikdar miru ni,
Nazori preveč so različni njuni!
In često krvavi srce,
Ko zmaga glava s svojim: „Ne“!...

3.

Čemu živimo, prašalo trpeče je srce!
Živimo, da trpimo,
Trpimo, da živimo
In mečemo drug drugemu polena pod noge...

4.

(Priateljici).

Dandanes še človek na zemlji je biti težko,
A ti si pa angelj, o kakšna zasluga!
V nebesih svetnik je in angelj igraje vsakdo,
A tukaj na zemlji, dà, tukaj je druga.

Márica II.

Iz velikomestnega življenja.

Načrtal — S —

IX.

V važni, težavni ulogi ima nastopiti nova igralka. Gledališče je prenapolnjeno, a med občinstvom povsod zapaziš množice novincev in neznancev, ljudi katerih sicer ni videti v Talijinem hramu. Takoj pri nastopu je igralka s sicer skromnim ploskom pozdravljena, a ta se po svršenem dejanju spremeni v pravi orkan. Cvetličine košare in venci podajajo se ji v velikem številu na oder ter navdušujejo k vedno živahnejšemu priznanju ter ostri obrambi poskusov, ki hočejo to omejiti ali zabraniti. In drugi dan čitaš v listih slavospeve o igri, o talentu, o neprecenljivi pridobitvi za oder. Dobro ime ji je ustvarjeno, pot ji je uglajena, in ako zagreši v prihodnje še tako hudo svojo ulogo, je to v očeh občinstva in kritike le — genijalna zmeta

A ako tudi ne odrekamo talenta — pripomoglo je k zmagi venderle: najeta in plačana klaka, lastni naročeni venci, izprošena in podkupljena kritika. — Neverjetno marsikomu, a očito drugim, ki vidijo i — za kulise. V drugi ulogi pa se predstavi občinstvu igralka, brez znanstva, brez zvez, brez protektorstva in brez denarja. Tu ni klake, tu ni vencev, tu se pač čuje odobravanje in priznanje, a prezirna in preširna gospoda po ložah in v parketu se zasmehljivo ozira na galerijo, od koder doni plosk, ter ga udušuje. Listi poročajo o nadepolnem talentu, ki je pa še povsem nerazvit, interesantni igri, kateri primanjkuje karakteristični izraz, deklamaciji, ki je povsem neumestna, s kratka, uničijo jo z lepimi besedami. In ta, dasi ima brezdvomno več talenta nego prva, nedostajalo ji je le razuma in prilike v prireditvev sijajnega sprejema. Javno mnenje je prvo potrdilo, drugo vrglo, ona lažujiva in umetna mahinacija, ki se nazivlja in ponaša na toliko upoštevamo in veljavno javno mnenje.

X.

Tu naznanja se, glej, ples siromakom v korist;
Tu beseda! — Kako tu skrbi za vas se, berači!..
Drobne nožice vrté se gosposke v sijajnem prostoru.
Gosli, piščali sladko in zapeljivo pojó
Vse se sveti blesti.....

Vse se v veselji topi, zamaknjeno vse je v nebesa
In vse to za koga? Zate, oj srečni berač!
Blaga gospóda, kakó lepó se trudiš za druge
Za ubožne ljudi trudiš se in — veselíš!.....

Kako krasno je vrisal naš Stritar v teh stihih vso lažnjivost naših „dobrodelnih“ veselic in plesov! — „No, svet je tak, predrugačjš ga ne ti, ne drugi, in ako se veseli in raduje, ni li lepše in boljše, da s tem združi „dobrodelni namen“ se mi ugovarja. Da, reformator nisem, a borim se in se vedno bom proti lažnjivosti. Jeli res komu od teh stotin udeležencev, ki so se zbrali v sijajno razsvetljeni, zelenjem, eksotičnimi cveticami in dragimi preprogami okrašeni dvorani bil namen — pomoč ubogim, in ne lastno razveseljevanje! Prekrasne ženske toalete in njih dragoceni nakit, vse to blišči in mami oči; glej, koliko bogastva, koliko potrate! Ali res le jedna od teh vé, kaj je ubožstvo, kaj je skrb za življenje, kaj je glad in mraz? In gospodje v frakih ali uniformah, oni uže bolj poznajo življenje, ker pridejo z njim v ožjo dotiko, ker so se mnogi njih pospeli sami iz siromašnejših krogov, — pa mar jim je res kaj drugega na mislih, nego kako bodo dvorjanili krasoticam, kako se zabavali s svojimi izvoljenkami, kako se ponašali s svojo obljubljenostjo kot izborni pazni kavalirji? —

Ves ta čar, ves ta sijaj, vse to razveseljevanje in razkošje, koliko tisočev in tisočev to stane. Koliko stane dvorana in nje okrasba, koliko priprave in vabljenje, koliko glasba; — kako ogromna svota naraste iz vseh teh postojank. Dasi so vstopnice nerazmerno drage, — gospoda želi biti povsem „med sabo“, vsa ona aristokracija po rodu ali premoženju, — in da si pride vsled tega zelo veliko skupička, je prebitek tako malenkosten in neznamen, da je morda komaj tolik, kakor je bil trošek le jedne same družine za toalete plesalk in garde dames. Toliko sto in sto ljudi si domišlja, da so postali dobrotniki človeštva s tem, da so se razveseljevali, da so se razkazovali v svojem bogastvu in skušali drug drugega prekositi v svojem sijaju; toliko stotin ljudi je zopet izdalo na tisoče (s tem je seveda ugodilo trgovini, česar ne smemo prezreti za dobro posledico enakih zabav), ali oni — kojim v korist se je to priredilo, dobili so v delež svotico, „čisti dobiček“ plesa, — svotico, katero bi samo jeden bogataš lahko podaril, ne da bi se mu najmanje poznalo.

E p i l o g.

Nisem črnogledec, rad priznavam, da ima življenje mnogo lepega, mnogo blagega, da stori človeštvu mnogo koristnega, vzvišenega, — ako sem kljub temu načrtal vrsto prizorov iz zgolj temne, neprijazne strani, nisem storil tega, da bi tajil ali kratil solnčno stran, temveč le, da bi opozoril na lažnjivost, ki se pojavlja v vseh prilikah življenja. In ako te sličice le količkaj pripomo-

rejo k borbi proti lažnjivosti — upam da sem dosegel, več, nego bi z najdaljšimi spisi. —

Po noči.

Toliko, da mi je malce blestela cesta pod nogami. Noč pa je bila neprozorna, soparna tiha. Da, čuk se je oglašal nekje v goščavi.

Menda nisem ničesar premišljevala in samo hitela proti domači vasi. Lučica u znamenji tam blizu prvih hiš je še gorela.

Kar mi vstrepeče telo in šine kri k srci in v glavo. Zazdelo se mi je hipoma, da vidim (tam) ob cesti svoje telo mrtvo. Razločila sem samo glavo s pol zaprtimi očmi in ono strašno bledico . . . Bežala sem, a nogi sta mi zastajali in se šibili v kolenih.

Kako smešno, saj hodiš! . . . Pa vendar! . . . Ozrla sem se, in vroče mi je bilo . . . Zaničljiv nasmeh mi je prišel na ustni in mislila sem zopet: smešno! . . .

Zopet sem se potrudila naprej in vedno bliže isti prijazni lučici . . . Mimo . . . domov . . .

Od kod ta bedasta domišljavost?!

Pošel mi je strah z grozo in zabila sem nekoliko namišljeno prikazen ob cesti.

Saj je ne bodem videla več, dasi jo bodo gledali drugi, drugače, drugod. . .

Viola.

Narodna zavest v Slovencih.

Laibach, 30 Minuten! zakličé hreščeči glas sprevodnikov; še parkrat se zasucejo kolesa, še par krepkih sunkov in vlak postoji. Urno tekajo sprevodniki ob celem vlaku, odpirajo vrata na kupejih in potujoča množica se usuje na peron. I jaz pobrem svojo popotno torbico ter stopim za drugimi proti izhodu. Pri malem prelazu, skozi katerega se mora gnetiti vsa množica, stoji mali cerber južnega kolodvora ter gleda pisano izpod čela na vrveče, suvajoče se občinstvo. Gorje mu, ki bi se hotel izmuzniti, ne da bi mu pomolil svojega listka, kajti razljučen mu hrešči svoj: Fahrkarten! na ušesa.

Hvala Bogu, zunaj smo, na prostem. Na vse strani se razkropi množica, eni odhajajo peš, drugi skočijo v čakajoče vozove a zopet drugi napolnijo hotelske omnibuse. Še sem premišljevala, katero pot bi si izbrala, ko se oglasi za menoj razkavi bas: „Fahr' mer Frailn?“ Ozrem se in zagledam rudeča, polna lica, ljubljanskega izvoščeka, ki tu kraljuje na svojem uže precej obrabljemem „kozlu“. Zahvaljujem se slovenskemu germanofilu ter sedem v „Maličev“ omnibus. Med tem ko drdramo